

Den nya högskolan

Efter sju års utredande, debatterande och parlamentariskt kompromissande, står riksdagen nu i begrepp att fatta beslut om den stora högskolereformen. Den skulle ha kunnat bli en betydelsefull reform — om frågan handhavts på rätt sätt av berörda parter. Sällan har dock en stor och viktig fråga missköts så grundligt som denna.

Det började med utredningens sammansättning och arbetets inriktning. Genom att ge utredningen en utmanande byråkratisk prägel, försäkrade sig regeringen redan från början om olösliga konflikter. De akademiska lärarna har upplevt U68 som ett hot mot forskningens frihet och undervisningens kvalitet. Delvis har farhågorna varit välgrundade, men ibland har kritiken gått för långt, varigenom universitetslärarna kommit att framstå som förespråkare för status quo. Men är det egentligen något att förvåna sig över? Hur kan man begära att universitetslärarna skall kunna vinnas för tanken på i och för sig nödvändiga reformer inom högskoleväsendet, om man på ett demonstrativt sätt ställer dem utanför hela utredningen?

Studenterna, som under mer "normala" förhållanden skulle ha kunnat påverka reformen, har genom ett sterilt nejsägeri avhänt sig alla möjligheter att spela en roll. Det har inte hjälpt att de moderata studenterna uppträtt både hyfsat och sakkunnigt. Allmänhetens uppfattning om akademisk utbildning har på ett förödande sätt färgats av studentvänsterns agerande. Och vad skall den skattebetalande allmänheten egentligen tänka? Om den akademiska friheten inte befordrat det upp-

reklamerade "kritiska tänkandet" mera än som avspeglas i hyresstrejker, talkörer och kommunistiskt testuggande, vad är det då som det är så viktigt att slå vakt om?

Den nu förestående högskolereformen har alltså vuxit fram i det sämsta tänkbara klimat. Och reformer som genomdrivs utan stöd av dem som närmast berörs brukar sällan bli helt lyckosamma.

Ändå skall farhågorna inte överdrivas. Högskolepropositionen är, sedan en del obligatorisk socialdemokratisk retorik skalats bort, betydligt mer måttfull än man haft anledning att befara. Mycket av det onödiga bildstormandet har upphört; också i framtiden kommer det att finnas fakulteter, universitet och akademiska examina. Lokaliseringsprogrammet, som avser ett stort antal nya sk högskoleorter, har blivit något av en luftpastej; vissa principbeslut om nya högskoleorter skall fattas, men konkret kommer mycket litet att hända. Den traditionella akademiska undervisningen kommer att ligga kvar där den nu ligger.

Förslaget till institutionell organisation präglas alltså av väl mycket utbildningsbyråkratiskt tänkande. Men två saker bör här särskilt framhållas. Det ena är att mycket få bindande beslut kommer att fattas av riksdagen nu. Hur riktlinjerna skall omsättas i praktiskt funktionsdugliga besluts- och samrådsorgan är en fråga som kommer att överlåtas åt regionala organisationskommittéer. Det andra är att propositionen faktiskt — tvärtemot vad man hela tiden trott — väsentligt minskar centraldirigeringen av den högre utbildning-

en. Utrymmet för lokala initiativ ökar. Det är en sak som universiteten har all anledning att ta fasta på.

När det gäller att "öppna" universiteten för nya studerandegrupper, främst vuxna utan formella skolmeriter, har verkligheten redan gått händelserna i förväg. Utbildningsministerns förslag till nya kompetensregler kommer därför främst att få effekter av annat slag. Med de förkunskapskrav som nu skall gälla kommer de treåriga gymnasielinjerna inte längre att utgöra normalväg till högre utbildning. På sikt kan det treåriga gymnasiet därmed vittra bort, varefter en allmän collegeutbildning mellan skola och högskola blir helt ofrånkomlig. Vad som reellt sett hade krävts i dagens läge är inte sänkta, utan skärpta krav på förkunskaper hos de högskolestuderande.

Debatten om U68 har mest handlat om riskerna för att universiteten skall bli simpla leverantörer av måttbeställd, i bästa fall halvbildad arbetskraft åt industri

och offentlig förvaltning. Strävan till en ökad yrkesinriktning har fördömts från många håll. Men det är knappast här som de stora farorna lurar. Den högskola som nu skall förverkligas kan inte direkt jämföras med universitetens filosofiska fakulteter. I den nya högskolan kommer mellan en fjärdedel och en tredjedel av varje årskull ungdomar att få sin utbildning. I det läget är det ofrånkomligt med en mer medveten dimensionering och yrkesinriktning av studierna.

Den verkliga faran ligger i att vi i Sverige, på grund av regeringens absoluta oförmåga att fatta vad utbildningskvalitet innebär, kommer att få allt större svårigheter att vidmakthålla standarden hos de blivande civilingenjörerna, läkarna, lärarna osv. Detta har inte så mycket med akademiska ambitioner i mer exklusiv mening att göra, vilka vi i växande grad får vänja oss vid att vårda på högre nivåer — främst inom den kvantitativt omfattande forskarutbildningen.